

Zöld HORIZONT

Természetvédelem Észak-Magyarországon

Natúrpark – értéktár – természetvédelem Szakmai tanácskozás Cserépváralján

Az Első Bükkaljai Mustra keretében, a térség polgármestereinek, önkormányzati képviselőinek és a LEADER közösségek képviselőinek részvételére alapozott tanácskozást rendezett a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság „**A térségfejlesztés három pillére: nemzeti értéktár, natúrpark és természetvédelem**” címmel – 2013. június 21-én. Az eszmecsere aktualitását egyrészt az adta, hogy a vidékfejlesztési miniszter az év elején elfogadta a magyarországi natúrparkok szakmai koncepciójának első részét, másrészt

Fotó: Novák Richárd

pedig az, hogy egyéves a hungarikum mozgalom. Az elmúlt hónapokban számos településen és a Bükkalján „osztó” két megyében megalakultak a települési és megyei értéktárak, valamint az értéktár bizottságok – ugyanakkor több felelős közéleti személy és helyi lakos felvetette egy, a tájegység településeit magába foglaló natúrpark megalakításának lehetőségét.

Ezért, a tanácskozás előadóinak e két térségfejlesztést segítő mozgalom előremozdításáért felelős szervezetek – a Vidékfejlesztési Minisztérium természetvédelemért felelős részlege, a Nemzeti Agrárszaktanácsadási Képzési és Vidékfejlesztési Intézet, a Magyar Nemzeti Vidék Hálózat és a Magyar Natúrpark Szövetség – szakembereit kértük fel.

A házigazda, Dávid Zoltán polgármester és a rendező Bükk Nemzeti Park Igazgatóság igazgatója, dr. Horváth Ákos köszöntötte a konferencia résztvevőit, előadóit, majd Gyaraky Zoltán főosztályvezető (Földművelésügyi Minisztérium), a Hungarikum Bizottság titkára adott áttekintést a Hungarikum-törvény végrehajtásáról, a nemzeti értéktár jelenlegi állásáról.

Ezt követően dr. Eperjesi Tamás, a Nemzeti Agrárszaktanácsadási Képzési és Vidékfejlesztési Intézet főigazgató-helyettese, a Vidékfejlesztési Igazgatóság igazgatója mutatta be a NAKVI helyi közösségekhez kapcsolódó feladatait, a vidékfejlesztési programokat: a LEADER Helyi Akciócsoportok, az Integrált Közösségi és Szolgáltató Terek, a Magyar Nemzeti Vidék Hálózat tevékenységrendszerét, valamint a Zöldút mozgalmat, a Tanya programot és a falusi turizmus lehetőségeit.

Dudás György, a BNPI igazgatóhelyettese a természetvédelem alapfeladatait és a működési területen zajló természetvédelmi célú fejlesztéseket; Kary József, a Nemzeti Művelődési Intézet Heves Megyei Irodájának vezetője a helyi, megyei értéktárak munkáját mutatta be.

A megbeszélés második blokkja a natúrparkról, mint a térségfejlesztés egyik legfontosabb formájáról szólt. Először Báthly Béla (a Magyar Natúrpark Szövetség elnöke, Köszeg alpolgármestere) adott nemzetközi kitekintést az európai natúrparkokkal kapcsolatban, majd dr. Szilvácsku Zsolt, a Magyar Natúrpark Szövetség alelnöke a natúrparkok értékeire alapozott értékközpontú és eredményes vidékfejlesztésre hozott izgalmas példákat előadásában. Dr. Kiss Gábor (VM, Nemzeti Parki és Tájévédelmi Főosztály, Tájévédelmi, Barlangvédelmi és Ökoturisztikai Osztály osztályvezetője) pedig a jelenlévőket a natúrparkok szakmai és szervezeti-működési kereteiről tájékoztatta. Végezetül Baráz Csaba (a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság oktatási szakreferense, a Heves Megyei Értéktár Bizottság elnöke) a bükkaljai tájművelésről, egy lehetséges natúrpark háttéréről szólt, és az ebéd után a terepen is bemutatta a tanácskozás résztvevőinek és a mustra érdeklődő vendégeinek e tájegység gazdag természeti és kulturális örökségének egy szeletét: a cserépváralja környéki kaptárköveket és a várat.

Mind a tájegységi értéktár, mind pedig egy Bükkaljára kiterjedő natúrpark létrehozása komoly kihívás, ugyanakkor a térségfejlesztésnek nagy lendületet ad.

Bővebben: *Fejlődő pályán a natúrparkok. Zöld Horizont 2014/1-2. szám*
http://bnpi.hu/doc/2014/05/ZH_28_29.pdf

Viharkárok és a holtfa-kérdés Kár vagy haszon?

2014. májusában 25 ezer m³-nyi faanyagot ért viharok a Bükk és a Mátra teljes területén. A széldöntés nyomán keletkezett „károsítási formák” – a tövestől kidőlt faegyedek, földön fekvő fatörzsek, törés után visszamaradt facsonkok – láttán újból felelevenedett a „holtfa” körüli polémia. A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság álláspontja szerint az erdők nagy részében nincs elegendő mennyiségű holtfa, ezért a vihar által károsított faanyagot mennyiségétől, védeltségi szinttől,

területi elhelyezkedéstől függően, részben vagy teljes egészében vissza kell hagyni a területen. Az ilyen faanyag jelenléte az erdőben a rendtelenség és a pazarlás benyomását kelti, holott a frissen károsított faanyag az idő múlásával, a korhadás előrehaladtával más-más élőlénycsoportnak biztosít élőhelyet és táplálékot. Éppen ezért az erdőben lévő holtfának a biodiverzitás szempontjából rendkívül fontos szerepe van.

Folytatás a 4. oldalon

Fotó: Baráz Csaba

Szent Anna és az Európai Unió

Mint arról a Zöld Horizont 2103. júniusi számában hírt adtunk, a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság és határon túli partnerei, a Štatna ochrana prírody Slovenskej republiky (ŠOPSR), illetve Obec Hajnačka a határ menti térségben komplex természetvédelmi látogató-tájékoztató rendszert alakít ki. A beruházás célja, hogy a korábbiaknál alaposabb és informatívabb tájékoztatást kapjanak az ebbe a térségbe látogatók a természeti értékekről. A két évig tartó projekt számos elemből áll, így pl. egységesítjük a természetvédelmi bemutató helyeket, és több új ismeretterjesztő kiadványt is megjelentetünk.

A projekt a véghajtásába ért, már több terepi bemutatóhely és tanósvény elkészült. A Kerecsendi-erdő természetvédelmi területén létesített tanósvény kialakítása már tavasszal befejeződött. Az alföldi erdőssztyepp-zónára jellemző, egykor kiterjedt erdőséget alkotó lösztölgyesek egyik utolsó erdőfoltjának természeti értékeit és tájtörténetét bemutató Berekerdő tanósvényt a Zöld Horizont előző számában mutattuk be.

A Bükk Nemzeti Park területén, a Belpátfalva és Szarvaskő közti erdőrengetegben megbújó Gilitkákápolna környezetrendezése is befejeződött.

Folytatás a 4. oldalon

Fotó: Baráz Csaba

Szent Anna-napi búcsú a Bükkben

Fotó: Baráz Csaba

A bélapátfalvai Gilitka-kápolnánál július 27-én délben megrendezett Szent Anna-napi búcsún több mint százán tették tiszteletüket. A búcsúi szentmisét Szabó József Béla címzetes kanonok, Eger és vidéke esperese, Eger-Felnémet plébános, az egri Hittudományi Főiskola tanára celebrálta. A búcsúi szentmisére Szarvaskőből zarándokmenet érkezett. Ezen a vidéken Szent Anna

Androvics Miklós szemináriumi rektor, a Gilitka-völgyön átvezető ősi egri út mellé. A völgy II. Kilit egri püspökről kapta nevét: a Gilitka szó ennek becéző, népies változata.

A közeli, Boldogságos Szűzről nevezett és 1232-ben alapított bélháromkúti ciszterci apátság alapítója volt II. Kilit (Cletus) egri püspök (1224–1245). Egy 1384-ben kelt oklevél arról tudósít, hogy a

Fotó: Baráz Csaba

közbenjárását a szerencsés szüléshez és a helyes gyermekneveléshez kérték. Bélapátfalva és a hozzá tartozó falvak népe évszázadok óta Szent Anna napján körmenetben vonult ki a kicsiny kápolnához, ahol szentmisén vettek részt.

A kápolnát Szűz Mária édesanyjának, Szent Annának tiszteletére építtette 1750-ben

sajókazai nádori gyűlésen a Bél nemzetség 13 tagja kijelentette, hogy elődeik a béli apátság kegyurai voltak, amiből az apátság nemzetségi monostor jellegére következtethetünk, valamint arra, hogy Kilit püspök a Bél nemzetségből származott. Egyébként Kilit püspök a magyar történelem nevezetes alakja, hiszen még

A kápolna lesarkított négyzet alakú épület, egyszerű kőkeretes bejárattal, az északi és déli oldalon szegmentíves ablakkal. Homlokzatait a párkány alatt vízszintes tagozattal összekötött saroklizeniák tagolják. Az épület teteje manzárdtető.

A kápolna belseje 5 x 5 m-es lesarkított négyzet alaprajzú, csehsüveg boltozattal fedett egyetlen térből áll. A sarkokban a boltváll alatt egy-egy íves alaprajzú és záródású falfülke látható.

Az egykori XVIII. században készült oltárképen Szent Anna volt látható, amint a gyermek Máriát tanítja.

II. András udvari kancellárjaként 1222-ben ő foglalta írásba az Aranybullát. Az Imre-párti előkelők által II. András uralkodása alatt kikényszerített egyfajta nemesi alkotmány befejező sorai magyar fordításban így hangzanak: „Kelt Kilitnek, udvarunk kancellárjának, az egri egyház prépostjának keze által.”

A kápolna az 1800-as évek második felében még jó állapotban volt. 1879 májusában Zsaskovszky József kerületi alesperes, érseki megbízott, apátfalvai plébános engedélyt kapott az egri érsektől a kápolna tetőszerkezetének felújítására, amelyet Rubai Kovács János mónosbéli lakatos, molnár és ácsmester végzett el. 1880 júniusában Csubay Antal

Fotó: Baráz Csaba

kőművelssel, apátfalvi lakossal szerződés készült a kápolna külső-belső kőműves munkáinak elvégzésére.

A 2006. évi átfogó felújítás előkészítő és kivitelezési munkái dr. Seregély István egri érsek hozzájárulásával 2004-ben kezdődtek meg és Csubány Béla okl. építészmérnök irányításával folytak, aki nagyszülei – erdész nagyapja, id. Csubány J. Bálint – és szülei iránti tiszteletből és emlékükre kezdeményezte a kápolna felújítását, ami a Nemzeti Kulturális Alapprogram Műemléki és Régészeti Szakmai Kollégium támogatásával, az Egri Főegyházmegye megbízásából zajlott és 2006. évben fejeződött be. A teljes körű felújítás intézmények, gazdálkodó szervezetek és magánszemélyek önzetlen adományainak köszönhető.

B. Cs.

Fotó: Baráz Csaba

Közösen a látogatók jobb tájékoztatásáért

A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság – hozzájárulva a szakrális hely szépítéséhez – először egy ismertetőtáblát helyezett ki, majd idén további két esőházikot és erdei pihenőhelyet alakított ki. A pihenőhely és a két információtáblás esőházikó a „Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013 HUSK/1101” keretében a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság (Eger) által elnyert „Komplex természetvédelmi látogató-tájékoztató rendszer kialakítása a határ menti térségben” című projekt (regisztrációs szám: HUSK/1101/2.2.1/0344) részeként készült el. A BNPI títusterve alapján a faépítmények kivitelezője a VeresPrint Kft. volt.

A Bükki Nemzeti Park területén, a Bélapátfalva és Szarvaskő közti erdőrengtetegben megbújó Gilitka-kápolna környezetrendezése is befejeződött. A Rocska-völgyben átvezető turistauton a kápolna és a Gilitka-forrás mellett kialakított pihenőhelyet, a tájékoztatótáblákkal ellátott két „esőházikót” július 27-én vehették birtokba az idelátogatók: a Szent Anna-napi búcsú szentmiséjét celebráló Szabó József Béla atya a már több éve újraéledt szakrális esemény keretében szentelte fel a két építményt.

Fotó: Baráz Csaba

Fotó: Archiv

1-4. kép: A Szent Anna-napi búcsú pillanatai
5. kép: Utolsó simítások a Gilitka-kápolna melletti esőházikban
6. kép: A közeli ciszterci monostor már a középkortól búcsújáró hely volt

A környék szakrális helyei és eseményei

(Forrás: Tanösvény a Bél-kőn. Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, 2003)

- 1 – A Bél nemzetség hajdani szállásterülete fölött magasodó **Bél-kő** – a Bükk-fennsík természet alkotta nyugati bástyája – e vidék szent hegye, melynek csúcsán még a közelmúltban is áldozatot mutatott be a környék lakossága. *Ipolyi Arnold* szerint az apátságnál, a Bél-kő tövében fakadó három forrás mellett *pogány áldozati hely* volt, amelyet a forrásvíznek tulajdonított gyógyító erő miatt a kereszténység felvétele után is látogattak.
- 2 – A Nagyboldogasszony tiszteletére felszentelt **monostor** temploma a középkorban *búcsújáró hely* lett. Fő búcsúja *Nagyboldogasszony ünnepén* (augusztus 15-én) van. A **ciszterci monostor**, melynek történetében nevezetes dátum 1241. A vesztes muhi csatából menekülő *IV. Béla* királyt itt éri be egy üldöző tatár csapat, s az ütközetben – a királyt védve – megsebesült *György fia Sándor mester*, akinek a harcban szerzett érdemeiért Béla király 1245-ben birtokot adományozott.
- 3 – 1534-ben a protestáns hitű *Perényi Péter* foglalta el az egri várat és az egri püspök birtokainak nagy részét is. Erről a korról tanúskodik a **Papprakás**. *Pesty Frigyes* helynévgyűjteményében (Borsod vármegye leírása 1864-ben) a következő hagyomány leírását találjuk a Kis-szoros-völgygel kapcsolatban: „*hol midőn a reformatioban Perényi Péter a cisztercita barátokat innen elpusztítá, egy szegény menekülő barátot ölték meg, mit az emlékezet egy nagy kőrákással jelölt meg.*”
- 4 – A **Szentháromság remeteség** a Bél-kő oldalában. A remetelakot és a kápolnát 1720 körül építette *Baranyi István* remete.
- 5 – **Szent Anna-kápolna** (Gilitka-kápolna)

Vadregényes Zemplén

30 éves a Zempléni Tájvédelmi Körzet

Az Északi-Kárpátok első karéjaként Magyarország területére is benyúló Tokaj–Eperjes-hegylánc déli része a Zempléni-hegység. A vulkanikus eredetű hegyvidék központi területét 1984-ben 26 496 hektáron természetvédelmi oltalom alá helyezték, így harminc évvel ezelőtt létrejött a Zempléni Tájvédelmi Körzet, amelyet hazánk legnagyobb, összefüggő erdei borítanak. Ezek legfőbb értékei a kárpáti hatást jelző, illetve a világon csak a Kárpát-medence e részén élő, bennszülött növény- és állatfajok. Nem véletlen, hogy többször is napirenden volt e terület nemzeti parki rangra emelése.

A hegység területén található „érintetlen” erdőkben és az erdők között megbúvó falvakban ott él az ember is, aki gazdálkodásával, bányászataival, vagy éppen a patakok mederrendezésével minduntalan hatást gyakorol a természetes életközösségekre. A kezdetektől jelen levő gazdálkodás és területhasználat folyamatosan alakítja, szerencsés esetben fenntartja, olykor veszélyezteti is a természeti értékeket.

A Zempléni Tájvédelmi Körzet kedvelt célpontja a botanikusoknak és azoknak a természetjáróknak, akik szeretik a vadvirágokat. A hegység területén nagyjából ezerháromszázötven edényes növényfaj található. A legértékesebb

köthető, szubtrópusi növényfaj, a *kérvészpáfrány*, amely igazi kuriózum hazánkban.

A hegység területén uralkodók a fás társulások; legjellemzőbbek a tölgyes, gyertyános-tölgyes és bükkös állományok. A tájvédelmi körzet nagyjából 90 százaléka erdőszült terület, ezért az erdőgazdálkodás nagy hatással lehet a természeti értékekre. A növényzeti ritkaságok közül a *fekete lonc*, a *havasi iszalag*, a *kárpáti és a karcsú sissakvirág*, a *kövi szeder*, az *ikenás fogasír*, a *havasalji rózsza*, a *vörös áfonya*, valamint a különböző korpafű-, körtike- és páfrányfajok mind igen érzékenyen reagálhatnak az olyan sokkhatásra, mint a tarvágás vagy az intenzív erdőápolás, esetleg vegyszerezés.

Örvendetes, hogy a Zemplén területén is csökkenőben vannak a tarvágások, részterületes tarvágások területek, és elindultak a „pro silva” erdőgazdálkodási módszerek. Így a lékes felújítások, az erdőszegélyek megőrzése, valamint a holt fa nagyobb arányú jelenléte várhatóan a felsorolt fajok megőrzését segíti majd.

E módszerek, persze, nem csak az erdőlakó növényfajokra lehetnek jó hatással. A hegység területén az ízeltlábúak igen értékes közösségei élnek. Ezek egy része szintén az erdőkhöz kötődik. A *havasi cin-*

a cserjeszint és az áfonyások eltűnése miatt hiányzik a valamikor oly jellemző *császármadár* a zempléni erdőkből.

Szintén eltűntek a *parlagi sasok* és a *kerecsensólymok*, mivel a sík vidékre költöztek, követve a táplálékbasíkusukat jelentő *üregéket* és apróvad fajokat. E csúcsragadozók hiányát azonban gyorsan pótolta a *vándorsólyom* és a *szirti sas*. Ez utóbbi eleinte egy-egy pár óvatos megtelepedésével jelent meg, napjainkra azonban négy párja költ.

Örvendetes nőtt a hegységben az *uráli bagoly* és az *uhu* állománya is. Ebben a fajvédelmi intézkedések döntő szerepet játszottak. A *kígyászölyv* és a *békászó sas* hazai állományának nagy része mindmáig a Zempléni-hegység területén fészkel, ám a védett természeti területen kívül, de *Natura*

1

Fotó: Zsolyomi Tamás

jainkra ismét stabilizálódni látszik a környező országokban tapasztalható populációdinamikai változásoknak, valamint a hazai természetvédelem célzottabb kezelésének és kutatásainak köszönhetően. E fajok közül a *biúz* állománya évtizedek óta stabilnak látszik, míg a *farkasok* az elmúlt évtizedben

ökoturisztikai kínálatának kialakítása, hiszen ez a terület ebből a szempontból még eléggé kihasználatlan. Túrákat szervezünk például a Zemplén természeti értékeihez – közöttük a kiemelkedő jelentőségű, földtudományi értékekhez –, valamint a történelmi várakhoz. Részt veszünk különböző, országos rendezvénysorozatokon is. Így volt ez áprilisban a Tájházak Napjával, amikor a boldogkőváraltjai tájházunkban vártuk a Zemplén természeti és kulturális értékei iránt érdeklődőket.

2013-tól fordítunk nagyobb gondot a környezeti nevelésre. Felvettük a kapcsolatot a környékbeli oktatási intézményekkel: a gyermekek túrák, előadások, valamint terepi és tantermi foglalkozások során ismerkedhetnek a Zempléni Tájvédelmi Körzet természeti és kultúrtörténeti értékeivel.

Éles Eszter – Lontay László
– Szegedi Zsolt
– Zsolyomi Tamás (ANPI)

2

Fotó: Majerosák Bartalan

2000 különleges madárvédelmi területen költ.

Patakok mellett gyakran találkozni *fekete gólyákkal*, ami azt jelzi, hogy e fajnak stabil fészkelőállománya él a hegységben. Szintén patakok mellett bukkanhat fel a *vízirígó* is, amely kis fészkelőállománnyal, de folyamatosan jelen van a területen. A *fehérbátú fakopáncs* állományával kapcsolatban épp ellenkező előjelű változásról lehet beszámolni. Az állománycsökkenés mögött vélhetően az erdőkből egyre nagyobb mértékben kitermelt, lábán száradt holtfa mennyiségének fokozódó hiánya állhat.

A zempléni patakok halfaunája kismértékű degradációt mutat. A zempléni vizek gyakori lakója a *sujtásos kúsz*, a *fenékváró küllő* és a *kövi csík*, de nagy egyedszámmal van jelen a fokozottan védett *Petényimárna* is. A *tiszai ingola* még megmaradt, hazai állományának számottevő része a Bózsva-patak vízrendszerében él, de ez is mindösszesen néhány száz egyedre jelent. A nedves élőhelyeken számos kételtűfaj él, amelyek közül kiemelhető az *alpesi góte*.

A zempléni erdők vadállománya igen gazdag: *gím-szarvas*, *vaddisznó*, *őz* és *muflon* rendkívül nagy számban él az erdőben. A túlzott mértékű vadállományt azonban nem csak a vadászok apasztják. A Zempléni Tájvédelmi Körzet egykor szebb napokat látott nagyragadozó-állománya nap-

nem tudtak stabil állománnyal jelen lenni.

A Zempléni-hegység természeti értékeinek számbavételekor nem maradhatnak említés nélkül az erdőirtások területén évszázadokkal ezelőtt létrehozott kaszálórtek és legelők, valamint a több esetben e rétekkel együtt megtalálható forráslápok és láprétek. Ezek az élőhelyek sokféle végvesztélyben vannak. A kaszálórtekhez és lápokhoz kötődő fajok – a *csengettyűvirág*, a *régi kardvirág*, a *sibériai nőszirmok*, a *tárnicsfajok*, a *bókoló gyömbérgyökér*, a *sűrű csetkák* és sok orchidea faj – fennmaradása csak az emberi, fenntartó kezelésükön múlik.

Az idei évben megkezdődött a tájvédelmi körzet

5

Fotó: Zsolyomi Tamás

4

Fotó: Éles Eszter

növényfajok között egyaránt vannak melegkedvelő kontinentális és szubmediterrán flóraelemek, de a kárpáti vagy boreális fajok is képviselik magukat.

A három évtized alatt nőtt a terület kutatottságának mértéke. A középhegységi fajok és több védett meg fokozottan védett faj újabb állománya mellett előkerült például a vulkanikus utóműködésekhöz

cér, a *zempléni futrinka* – mint bennszülött faj – vagy a *nagy szarvasbogár* mind haszonélvezői lehetnek a kíméletes erdőhasználatnak.

A tájvédelmi körzet Európa-szerte híres madárvilágáról. Bár a megalakulása óta már sajnos veszítettünk az értékekből, a terület még manapság is felkelti az ornitológusok érdeklődését. Vélhetően a túltartott vadállomány jelenléte, így

6

Fotó: Szegedi Zsolt

3

Fotó: Zsolyomi Tamás

7

Fotó: Hegyessy Gábor

Információ: Zempléni Tájegységi Iroda
3916 Bodrogkeresztúr, Kossuth út 30.;
Telefon: 06/30-693-4376, 06/20288-1235;
e-mail: zemplentura@gmail.com

1. kép: Kilátás a Nagy-Péter-menykőről
2. kép: A Zemplénben rendszeresen költ a szirti sas
3. kép: Sibériai nőszirmok a Drahos-réten
4. kép: A Zemplénben is egyre nagyobb figyelmet fordul a környezeti nevelésre
5. kép: Réti kardvirág. A tájvédelmi körzetben még számos helyen megtalálható
6. kép: A gömbös kosbor hegyi kaszálórtek fokozottan védett ritkasága
7. kép: Egy bennszülött faj, a zempléni futrinka

Kubinyi Ferenc természettudós tisztelete

Fotó: Baráz Csaba

A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság Baglyaskő-vár Természetvédelmi Látogatóközpontjában 2014. május 15-én szoboravatató ünnepségre került sor. A résztvevők az ünnepségen Kubinyi Ferenc természettudós (1796–1874) munkássága előtt tiszteltek. A történelmi Nógrád vármegyében több tudományterületen és számos helyszínen maradványt alkotó

tudós jelképe a magyar–szlovák együttműködésnek. Az ünnepségen előadások hangzottak el Kubinyi Ferenc munkásságával, életútjával kapcsolatban, kiemelve a Magyarhoni Földtani Társulat megalapításában betöltött szerepét.

A vendégek dr. Horváth Ákos igazgató (BNPI) köszöntötte, majd Kubinyi Ferenc életét, szakmai munkásságát

nak jelentőségét Baksa Csaba (a Magyarhoni Földtani Társulat elnöke) és Zoltán Németh (a Szlovák Földtani Társaság Slovenská Geologická Spoločnosť elnökhelyettese), a tudós őslényti kutatásait Kecskeméti Tibor (a Magyar Természettudományi Múzeum c. főigazgató-helyettese) mutatta be. Kubinyi Ferenc szellemi örökségének ápolását Guba Szilvia (a Kubinyi Ferenc Múzeum főmuzeológusa) ismertette. A földtani örökségünk megőrzésével kapcsolatos természetvédelmi tevékenységet Holló Sándor (a BNPI osztályvezetője), a Novohrad–Nógrád Geopark térségfejlesztési tevékenységét pedig Parakfalvi Péter geológus vázolta fel. Az előadások után a magyar és a szlovák földtani társulatok vezetői leleplezték Szabó Noémi szobrászművész alkotását, amelyet Shah Gabriella, a Dornay Béla Múzeum igazgatója méltatott.

Fotó: Baráz Csaba

A helyi jelentőségű védett természeti érték, a Baglyaskő bazalttömbje alatt létesült látogatóközpont számos fejlesztéssel gyarapodott. Az udvar parkosítása, növénytelepítés (a Kárpát-medencében őshonos cserje- és fajok, rózsafajták telepítése), tájékoztatóablak kihelyezése, játszótér (homokozó és pancsoló) és komposztáló kialakítása, tereprendezés, valamint hulladékgyűjtő edények, konténerek és beltéri eszközök beszerzése, valamint kiadványok (tájékoztatófüzet, leporelló) megjelenítése és egy a történelmi Nógrád megyét ábrázoló dombortérkép (terepmakett) elkészítése szerepelt a program baglyaskői moduljában.

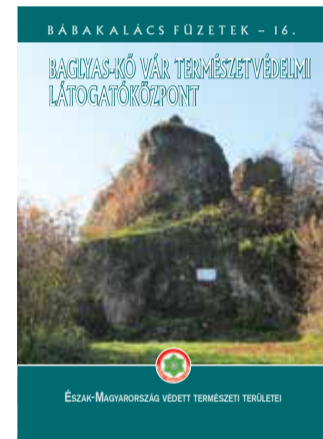
A program részét képezte a „Magyarország–Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007–2013 HUSK/1101” keretében a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság (Eger) által elnyert „Komplex természetvédelmi látogató-tájékoztató rendszer kialakítása a határ menti térségben” című, HUSK/1101/2.2.1/0344 regisztrációs számú projektnek.

Fotó: Baráz Csaba

Fotó: Baráz Csaba

1. kép: Zoltán Németh elnökhelyettes bemutatja a Szlovák Földtani Társaság ajándékát Horváth Ákos igazgatónak
2. kép: A látogatóközpont színes programok helyszíne. Előadásra készül a Nemzeti Lovas Színház
- 3-4. kép: Képek a Kubinyi Ferenc tiszteletére megrendezett emlékülésről

Kubinyi Ferenc szobra a baglyaskői panteonban

Fotó: Baráz Csaba

bőr márványban futó szürkés ereszettel, foltokkal, a színes riolit talapzat nagy színfoltjaival, és a tájjal, a dombokkal, a zöldellő mezővel és a májusi üdezőld lombokkal festettem, rajzoltam, faragtam, csiszoltam.

Az emlékmű háromféle kőből épül fel: homokkő, riolit és márvány alkotja a szobrot, a hagyományos emlékmű szokványos szabályos formájától eltérő, formabontó elgondolással és megvalósítással. Természet-adta formáját megőrizve készült a talapzat, rajta a márvány is követi azt az organikus szemléletet, mely Szabó Noémi művészetének a sajátossága. A legelső kő úgy maradt, ahogy évmilliókkal ezelőtt a természet létrehozta.

Ahogy felfelé haladunk a szobor kövein, egyre megmunkáltabb a forma, s anyagában is egyre nemesedik: az emberi szellem is hozzáadja a természethez azt, amit tud. Felfedezi a természet kincseit, titkait, mint ahogy azt a tudós Kubinyi Ferenc is tette. A világos márvány a kutató szellemi nagyságát és nemesi származását is jelképezi. Alakjának megformálása pedig a hagyományos magyar nemesi viseletben ábrázolt tudós-politikus idősebb kori portréjaként egy egész életet át a magyar nemzet felemelkedéséért tett tudatos munkálkodást. A dom-

borműves portré szabálytalan alakú márvány kőtáblába faragott, enyhén íves, organikus megformált, hosszukás posztamensen áll. A Kubinyi Ferenc portréját ábrázoló márványtábla oldalán – a kövön lefelé haladva – hullámzó rovasok találhatók, melyek a kő simaságát mozgalmassabbá teszik, s jelképesen Kubinyi Ferenc tudományos kutatásaira vonatkoztatva, konkrétan az ipolytarnóci ősfenyőhöz és növényi lenyomatokhoz fűződő munkájára fókuszál. A riolit posztamens előtt egy növény- és fakéreg lenyomatos miocén kori homokkővet is elhelyezett az alkotó, mely az emlékmű szerves részeként a paleontológus tudós legfőbb nógrádi kutatásait szimbolizálják.

A hullámzó vonalakkal aszociálhatunk a megkövesedett fák kérgére (ipolytarnóci ősfenyőre), a patakok hullámzó vizére (a Borókás-árok vizeire), s a víz megidézésével az idő múlására, haladására, a tudós Kubinyi szenvedélyes geológiai kutatásaira, s a múltból megszerzett tudása lelkiismeretes továbbörökítésére.

A domborműves márványtábla oldalnézeti képe felidézheti a szemlélőben egy nagy könyv formáját, egy régi kézirat hullámzó lapjait, mely Kubinyi Ferenc hatalmas jelentőségű természettudományos

és politikai írásaira, dolgozataira, tudományos könyveire is utalhat.

Úgy gondolom, Szabó Noémi törekvése – vagyis: egy szobor a természetben akkor lehet jó, ha belesimul a természeti térbe – tökéletesen megvalósult ezzel a szoborral, hiszen ha majd megismerjük az alkotást, akkor úgy fogjuk érezni, hogy nélküle üresebb lenne a táj. Itt a parkban, a Baglyaskő sziklája alatti tágas mezőn, domboldallal és a felnövekvő őshonos fákkal övezve, egy ideális hely a Kubinyi-emlékmű számára, ahonnan a tudós márványarca, szeme hazafelé néz, Vidéfalva

Fotó: Baráz Csaba

és Ipolytarnóc felé tekint. S azt hiszem ez a legnagyobb dolog, amit egy szobrászművész elérhet. Köszönjük neki és a Bükk Nemzeti Park Igazgatóságnak, hogy egy ilyen jeles tudós végre méltó emlékművet kapott.

Dr. Shah Gabriella
múzeumigazgató (Dornay Béla Múzeum – Salgótarján)

- 5-6. kép: A szoboravatató pillanatai
7. kép: Utolsó simítások Kubinyi Ferenc szobrán

Szabó Noémi szobrászművész, az organikus művészet jeles salgótarjáni képviselője igazán méltó alkotója Borbás Vince botanikus szobrának, melyet 2011-ben avattunk a Nógrádi Természettudósok Panteonjában. Most az egyik legjelesebb polihisztornak, Kubinyi Ferencnek állít emléket. Ez a hófehér márvány szobor is, csakúgy, mint a művész előző alkotása csodálatosan illeszkedik a táji környezetbe. Ezt nemcsak a szikrázóan fehér kő és a mögötte húzódó várdomb, illetve a hegyek és a felhők kivételes összjátéka teszi, hanem a gondos helyválasztás is.

Szabó Noémi szobra teljes összhangban áll a természettel, ahogy a művész meg is fogalmazta: „Néha úgy éreztem a kőfaragás mellett a kövön, a kőben festek és rajzolok. Mert a kövek is ilyenek, ebben a szoborban, a fe-

Fotó: Fazekas Gábor

1. kép: A projekt egyik infrastruktúra-elemének megtekintése
2. kép: A Borsodi-Mezőség gazdag növényvilágának képviselője a fátyolos nőszirm
3. kép: Ünneplés szalagátvágás – Dr. Rácz András helyettes államtitkár, V. Németh Zsolt államtitkár, Dr. Horváth Ákos igazgató
4. kép: Szürkemarha-gulya a pusztában
5. kép: A záró rendezvény résztvevői
6. kép: Tavaszzi vizek a Borsodi-Mezőségben
7. kép: Törpegémszalag

Befejeződött a vizes élőhelyek rekonstrukciója a BNPI Dél-borsodi tájegységében

„Kishortobágnak” nevezik.

A terület negyedidőszaki fejlődése túlnyomórészt a felszíni folyóvizek munkájának köszönhető. A terület vízrajzi viszonyait egyrészt a Bükkből érkező patakok (Csincse, Tardi-patak, Nád-ér), másrészt a Tisza évente rendszeresen visszatérő árvizei alakították. A csapadékban gazdag időszakokban az árvizekkor a Tisza és a patakok vizei „egybefolyva” közel 20 000 hektáros vízfelületet hoztak létre, amelyből a hátsabb részek szigetszerűen emelkedtek ki.

Az emberi természetátalakítás vázlata

A Borsodi-Mezőség mai képe kialakulásában mindig is fontos szerepet játszott az ember természetátalakító tevékenysége. A pusztát eleinte félnomád, később rideg állattartással hasznosították, a szántóföldi művelés a török hódoltság után vált intenzívebbé. Emellett a vizes élőhelyek szinte napjainkig megőrizték természetes jellegüket, gazdag madárvilágukat, ugyanis a Tisza árviainak a területéről történő kirekesztése után a bükk patakok vize továbbra is virágzó vízvilágot tartott fenn. Biztos megélhetést kínált a halászat, a vízi szárnyasok vadászata is. A többé-kevésbé állandó vízi pusztai mocsarakban bőven voltak halak (pl. csík, csuka, ponty), melyek utánpótlásáról a Csincse áradásai gondoskodtak. A tanya-gazdálkodás időszakában, a 19. század közepétől a 20. század közepéig minden művelésre alkalmas területet felszántottak, így löszpusztagyeppek csak apró foltokban és a vízfolyások zugaiban maradtak fenn. Bennük a túltartott jó-

szágállomány okozott degradációt. A pusztai vízháztartására az első komolyabb csapást az 1960-as években végzett belvízelvezetési munkálatok jelentették: az 1990-es évek közepére az egykor egybefüggő mocsarak (pl. Széklápa) teljesen eltűntek. A végső csapást a Tisza-tó építésének munkálatai jelentették. Ennek során megépítették a Csincse-csatornát, melynek feladata a Bükkből lefolyó patakok befogadása és azok vízének elvezetése a területéről az „elmocsarasodás” elkerülése érdekében. A felszíni vizeitől így módon megfosztott terület felszín alatti vízutánpótlását is megszüntette a tájvédelmi körzettől északra létesített bükkbányai lignitbánya.

Mіндеzen negatív, kiszárító beavatkozások hatásait kiküszöbölendő, a tájvédelmi körzet természetvédelmi kezelője, a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság tájrehabilitációs munkálatokat kezdett meg, melynek első üteme KAC pályázati forrásból 2001 és 2004 között, a második üteme pedig KEOP

támogatási forrásból 2009 és 2014 között valósult meg. A projektek célja olyan vízpótló és vízmegtartó rendszer kiépítése és működtetése, amely a vizes élőhelyek megmaradását és rehabilitációját biztosító csapadék- és áradmányvizek minél nagyobb mennyiségének visszatartását szolgálja. Az ősi folyómeder-maradványok, mocsárrétek keresztezésénél elkészültek azok a műtárgyakkal ellátott keresztgátak, amelyek egyrészt az ökológiailag szükséges vízmennyiség visszatartását szolgálják a területen,

másrészt az utak vízenyos területeken történő átvezetését is szolgálják. A beruházások eredményeképpen az ősi folyómedrek újra vízzel telhetek meg, ugyanakkor a hagyományos állattartás feltételei is biztosítottá váltak.

BNPI

A projekt záró rendezvényén Dr. Horváth Ákos, a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság igazgatója elmondta, hogy a természetvédelmi beruházás keretében megvalósult a területet behálózó folyómeder-maradványokhoz kapcsolódó belvízelvezető csatornarendszer műtárgyakkal való „belépcsőzése”, aminek segítségével megoldható az ősi élővilág számára szükséges mennyiségű csapadékvíz visszatartása. Ezáltal lehetővé válik a hajdan löszhátakkal, ősi szikességekkel, ártéri rétekkel, mocsárrétekkel és mély vízi mocsarakkal tarkított táj korábban itt élt, fajgazdag állat- és növényvilágának visszatelepítése.

Dr. Rácz András, a Földművelésügyi Minisztérium környezetügyért felelős helyettes államtitkára a szakterca természetvédelmi beruházásokkal kapcsolatos álláspontját ismertette, majd mérleget vont a 2007–2013-as uniós pályázati ciklusról, amely során hazánkban 184 természetvédelmi beruházás valósult meg – mintegy 39 milliárd forintból.

8. kép: Dr. Rácz András helyettes államtitkár méltatja a beruházást
- 9-10. kép: Átadási ünnepség a Szent István-barlangban

A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében és fenntartásában lévő Szent István-barlang napokban befejeződött rehabilitációja keretében korszerű, LED-es fényforrásokra cserélték a régi hagyományos lámpatesteket. A beruházás célja a cseppköveket jelentősen károsító barlangi lámpafióra terjedésének megakadályozása volt. A 25 éve beépített lámpatestek elavultak, ráadásul nagy mennyiségű hőt is termeltek, így a hősugárzással együtt járó fénykibocsátás

Újra látogatható a Szent István-barlang

miatt a lámpatestek körül, valamint a nagy felületű cseppkőfolyások, álló cseppkövek és cseppkőoszlopok megvilágított felületein zöld moha- és algaszőnyeg, úgynevezett lámpafióra alakult ki.

A mohaszőnyeg nemcsak esztétikailag rombolta a látványt, hanem fizikailag is károsította a képződményeket. A célirányos vizsgálatok, és a korábban már hasonló céllal megvalósított beruházások igazolták, hogy a speciális LED-es megvilágítás képes a lámpafióra elterjedését teljesen megakadályozni, miközben az energiafogyasztása töredéke a korábbi, hagyományos

izzókkal felszerelt rendszerekének.

A beépített rendszer elsődleges eredménye az, hogy az átfogó kezeléssel eltávolított lámpafióra már nem tud újból elterjedni. Azonban az új világítástechnika nemcsak a barlang természeti kincseit védi, hanem a több lámpatesttel kialakított rendszer, és a hagyományos izzók színével megegyező szín hőmérséklet miatt szebb, részletgazdagabb is a látványosság, miközben a korábban nem látogatható rések is bemutatathatóvá váltak.

Az igazgatóság a Szent István-barlang mellett a Kis-kőhát-zsomboly, valamint a megkülönböztetett védelemben részesülő Soltész-kerti-mészufabarlang természeti állapotának megőrzését is megvalósította. A három barlang rehabilitációjára csaknem 170 millió Ft-ot fordított a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság.

BNPI

A barlangot V. Németh Zsolt, a Földművelésügyi Minisztérium környezetügyért, agrárfejlesztésért és hungarikumokért felelős államtitkára adta át a látogatóknak. Beszédében hangsúlyozta a természeti értékek megőrzésének és bemutatásának fontosságát. Az ünnepélyes átadó keretében Dudás György, a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság általános igazgatóhelyettese ismertette a barlang felújítását célzó pályázati projekt elemeit, majd a résztvevők szakvezetés kíséretében bejárhatták a látványosan megújult Szent István-barlangot.

Az európai uniós támogatásból (KEOP-3.1.2/2F/09-11-2013-0013) finanszírozott beruházás átadását követő naptól, július 11-től a rendes nyitva tartási rend szerint látogatható a barlang.

A Herman Ottó Emlékév Rendezvények az Aggteleki Nemzeti Parkban

„...évente egy nap szenteltek a madarak és fák védelmében.”

A fenti idézet Herman Ottótól, a rendkívül sokoldalú magyar tudóstól származik, aki – ahogyan sokan emlegetik – az utolsó polihisztor volt. 2014-ben Herman Ottó halálának 100. évfordulójára emlékezik az ország.

A színes, sokoldalú személyiség autodidakta módon tett szert hatalmas tudására. Természet-tudós, néprajzkutató, nyelvész, régész és politikus is volt egy személyben.

Természetudományos munkássága mellett a magyarság hagyományos, ősi műveltségét, népi mestersegeit is kutatta és a szerzett tudást nagy lelkesedéssel osztotta meg „szerett népével”.

Valószínű, hogy az átlagember nem is tud róla, hogy az egyik legpatinásabb zöldünnep bevezetése – Chernel István híres ornitológus kezdeményezésére, ám Herman Ottó hatásos közreműködésével történt. Ennek hatására olyan nagy személyiség, mint gróf Apponyi Albert, akkori

vallás- és közoktatásügyi miniszter írta elő a Madarak és Fák Napjának megünneplését minden iskolában 1906-ban. És ez az „előírás”, ma – a XXI. században is – élő valóság.

A nemzeti-park-igazgatóságok alapfeladataiból és szellemiségéből következik, hogy igazgatóságunk is, a maga eszközeivel méltó módon kívánja a Herman Ottó Emlékévet megünnepelni.

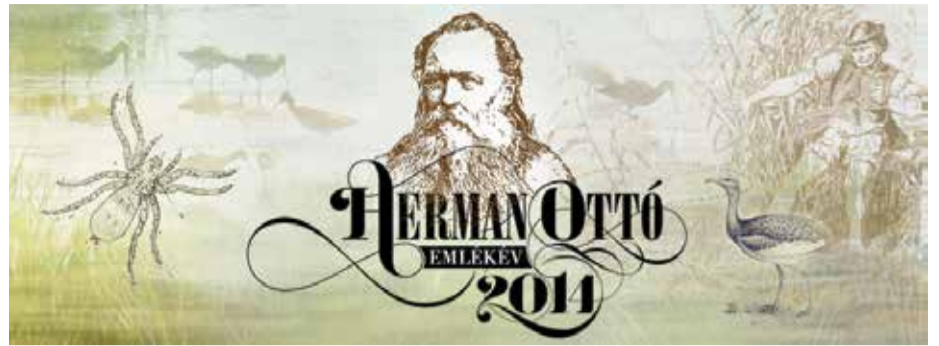
Május hónap folyamán az együttműködő iskolák részére – hagyományosan meghirdetett – Madarak és Fák Napja volt a sorozat nyitórendezvénye Jósvalfön, a Kúria Oktatóközpontban. Hasonló ünnepélyes összefüggéssel folytatódott a megemlékezés Bódvaszilason, a Művészetek Magtárában. Jelenleg is zajlik a Herman Ottó életét és munkásságát bemutató időszakos emlékkiállítás anyagának tervezése, összeállítása és technikai kivitelezése.

A nyári természetismereti táborunk programja szintén

az Emlékév jegyében zajlott – pontosabban Herman Ottó rendkívül gazdag és szerteágazó munkásságával ismerkedtek meg a táborozó gyerekek. Így kiselőadások, vetélkedők, játékos foglalkozások révén szereztek ismereteket Herman Ottó kortársairól, (a XIX. század híres tudósairól, felfedezőiről), a tudós természettudományos kutatásairól, néprajzi, régészeti eredményeiről.

A júniusi Tengerszem Szalon keretében Szolyák Péter (Herman Ottó Múzeum, Miskolc) „Herman Ottó a „bába”, avagy a magyar őskorkutatás és barlangi régészet születése” címmel tartott érdekes előadást, amelyet, megfogható őskori kőszerszámok, és kőszerszámok bemutató egészített ki.

Az emlékévre készülve ebben az évben két pályázatot is meghirdettünk általános és középiskolás diákok részére „Herman Ottó élete és munkássága” címmel.

A Projektpályázatban arra kértük a pályázókat, hogy egy 5 perces (illusztrált) kiselőadás keretében mutassák be azokat az élőlényeket, ősmesterségeket, kutatásokat, eseményeket, amelyek a híres polihisztor nevéhez és munkásságához fűződnek.

A Rajzpályázatban hasonlóképpen Herman Ottó életéhez kötődő események vizuális megőrkötését várjuk a pályázóktól.

A szeptemberi Kutatók Éjszakája egy teljes estét fog szentelni Herman Ottó kutatómunkájának illusztrálására, ahol Dudás György biológus, „pókász” lesz a vendégünk.

Az Állatok Világnapjának megünneplését követően kerül sor a Projektpályázatra beküldött pályamunkák bemutatásá-

ra a Kúria Oktatóközpontban, majd a Rajzpályázatra érkezett alkotásokból készített kiállítás megnyitására, és a díjátadó ünnepségre a Művészetek Magtárában, Bódvaszilason.

Az már szinte csak lábjegyzet, hogy új témánapokat is meghirdettünk Herman Ottó munkásságához kötődően; a „Madarak hasznáról és káráról” (madárvonulás-kutatás, madárgyűrűzés és az Aggteleki-karszt madárvilága), illetve „Magyar ősfoglalkozások” (pákászok, darvászok, halászok egykori életének bemutatása) címmel – melyek egész évben igényelhetők a hozzánk látogató diákcsoportok számára.

Reményeink szerint sokan fognak élni ezekkel a lehetőségekkel.

Újvárosy Antal – ANPI

1

Fotó: Újvárosy Antal

2

Fotó: Baráz Csaba

ANPI a Herman Ottó Emlékévhöz csatlakozóan barlangtúra-sorozatát hirdetett, amely során a Bükk ősrégészeti szempontból jelentős ún. „ősemberbarlangokat” mutatja be az érdeklődőknek. (Herman Ottó kezdeményezésére indult meg a magyarországi ősemberkutatás, méghozzá a bükki barlangok régészeti feltárásával.) A képen az 1932-ben Kadiő Ottokár által kutatott Suba-lyuk látható.

1. kép: Régészeti foglalkozás előkészítése a természetismereti táborban
2. kép: A bükki Suba-lyuk

3

Fotó: Kozma Attila

A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság a térségfejlesztés és a természetvédelem jegyében a bükkaljai településekkel közösen június 21-én Cserépváralján az Első Bükkaljai Mustra cím-

mel helyi és nemzeti parki termékekre, valamint termelőkre alapozott seregszemlét, természetismereti és közösségi programot, valamint térségi polgármesteri találkozót szervezett.

Első Bükkaljai Mustra

A Magyar Nemzeti Parkok Hétéhez kapcsolódó rendezvényünkön gazdag programokkal vártuk az érdeklődőket a cserépváraljai Setét-völgyben az Ifjúsági tábor területén. A bükkaljai települések „seregszemléjén” nyolc település képviseltette magát: Cserépváralja, Cserépfalu, Bükkzsérc, Bükkábrány, Szomolya, Bogács, Noszvaj és Felsőtárkány helyi termelői, kézművesei és hagyomány-őrző énekesei, hangszeres és táncos csoportjai mutatták be a Bükkalja kulturális örökségét.

A BNPI által hagyományteremtő céllal kezdeményezett

rendezvényen főzési tapasztalataikat is összemérhették az egyes települések: szarvashús alapanyagból bográcsba kellett étket készíteni. Nehéz dolga volt a zsúrinek, amikor meghozta a döntését, hiszen a 12 csapat mindegyike remekelt. Végül a fődíjat – egy ingyenes ipolytarnóci hétfőjét – a cserépfalui Inyencklub nyerte.

A szervezők a kicsikre is gondoltak: a játszóházi sátorban nemezelés, virágképkészítés, testfestés, valamint természetismereti játékok várták a gyerekeket.

A természetvédelem jegyében vezetett túrát indítottunk a közeli kaptárkövekhez, de

4

Fotó: Kozma Attila

botanikai és rovarász kiránduláson is rész vehettek az érdeklődők. A napot a Gajdos zenekar jó hangulatú népzenei koncertje zárta.

Paulikovics Ildikó – BNPI

5

Fotó: Kozma Attila

6

Fotó: Kozma Attila

7

Fotó: Kozma Attila

3-7. kép: Életképek az Első Bükkaljai Mustráról

A pockok pelyhes rémei

Nyári gyakorlatos természetvédelmi mérnök hallgatók beszámolója a Kék vércse Life+ keretében szervezett madárgyűrésről.

Fotó: Kecskés Dóra

Az adatgyűjtés, az állományváltozások nyomon követése a kék vércse védelmének egyik legfontosabb feladata. Ebben a munkában nagyon fontos szerepe van a fiókák jelölésének – a madárgyűrésnek. A madárgyűrészi akciók számunkra mindig a legizgalmasabb, legjobbban kedvelt programok közé tartoznak, hiszen ilyenkor végre testközelből megismerhetjük az addig csak röptükben látott madarakat. Végzős természetvédelmi mérnök hallgatóként a féléves szakmai gyakorlatunkat a Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet területén töltjük, ahol lehetőségünk nyílt a BNPI szakembereivel, július 17-én a *Kék vércse Life+* projekt keretén belül végzett gyűrésen részt venni.

Nagyon meleg nyári reggel volt, de ennek ellenére mindketten nagy lelkesedéssel vártuk, hogy megpillanthassuk a fiókákat. A fészkeknel és költőládáknál tett látogatásaink során, létra és kis vászonzsákok segítségével hozták le a fiókákat a szakemberek, majd néhány perces mérést, és a gyűrű felrakását követően vissza is helyezték őket. A gyűrűzést megpróbáltuk a lehető legrövidebb idő alatt elvégezni, hogy főlegesen ne zavarjuk a madarakat, bár néhol a fészkek megközelítésében az ezüstsárga igencsak megnehezítették a dolgunkat. A gyűrűzés folyamatában mi is részt vehettünk és besegíthettünk. Eközben sok érdekességet hallhattunk a vércsék életének és vonulásának izgalmas részleteiről, és magáról a madárgyűrésről. Természetesen a befogott madarakat fotózni is lehetett, illetve meg is lehetett fogni és simogatni.

A gyűrűzésnek ez a része tetszett a legjobban mindkettőnknek, mivel a kis, fehér pihetollas apróságok teljesen elbűvöltek minket. Szerencsésnek mondhatjuk magunkat, amiért részt vehettünk ezen a programon, hiszen ezeket a madarakat nagyon sokan egész életükben meg sem pillanthatják ilyen közélről, mi pedig a kezünkben tarthattuk őket. Izgatottan várjuk a következő évet, amikor ismét részesei lehetünk ennek az élménynek. (Kecskés Dóra, Gál Renáta)

Fotó: Novák Richárd

Barna medve nyomaira bukkantak

Barna medve (*Ursus arctos*) nyomaira bukkantak a Nógrád megyei Cered határában július elején. A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai lakossági bejelentés alapján a helyszínen megvizsgálták a nyomokat, amit lehetett, rögzítettek. A vizsgálatok szerint az erdős területen valóban barna medve járt. Ezt követően újabb bejelentés érkezett Erdőkövesdről, miszerint július 8-án estefelé medvét láttak az Istenmezeje mellett lévő bentonitbányában dolgozók, a bánya melletti ténisztállónál.

A barna medve eredendően összefüggő erdőségekhez kötődik. A faj alkalmazkodóképességének köszönhetően az eredeti élőhelyein jelentkező egyre intenzívebb emberi jelenléttel szemben is toleránsá vált.

Egyes szakértők a medve szlovákiai állomány nagyságának ismeretében a faj terjeszkedését már előre jelezték. Az elmúlt években Észak-Magyarország egyre több pontján észlelték a barna medvék életnyomait. Nemcsak jellegzetes lábnyomokról van szó, magát az állatot is sikerült már megfigyelni. A *Zöld Horizont* 2009. áprilisi számában (4. évfolyam 1. szám) „Barna medve előfordulása a Bükkben” címmel adtunk hírt és egy, 2008 augusztusában a Bükk Nemzeti Park területén készült kameracsapdás felvételt is közöltünk. A barna medve fokozottan védett, kiemelt közösségi jelentőségű faj, engedély nélküli kilövése bűncselekmény.

Fotó: Baráz Csaba

Idén tavasszal röppent fel a hír, hogy május 10-én Salgótarján egyik kertvárosi részéhez közeli erdőben a késő esti órákban vadászok megsebesítettek egy hím medvét. Másnap a kereséskor megtalálták a még életben lévő állatot: lelőtték, a bundáját lenyűzták, majd a koponyáját kifőzték. A feltételezett tetteseket hamar elfogták. A Salgótarjáni Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztálya több személy ellen természetkárosítás, orvvadászat büntett és lopás vétség elkövetésének megalapozott gyanúja miatt indított büntetőeljárást.

Mi a teendő, ha medvével találkozunk? A medvével kapcsolatos konfliktushelyzetek kezeléséről a BNPI honlapján részletesebb információk találhatóak: <http://bnpi.hu/hir/barna-medve-nyomaira-bukkantak-1183.html> (BNPI)

Csillagösvényen jártunk

2014. július 5-én egész éjszakán át tartó csillagászati és távcsöves megfigyelést, „meteorleest” tartottunk Felsőtárkány közelében. Az égiek kedveztek számunkra és a kezdeti felhős idő ellenére a megfigyelés kezdetekor már közel derült ég várta a 15 fős érdeklődő csapatot. Az érdeklődők este fél tízkor indultak el a vár-hegyi tanösvényen és közel fél óra alatt jutottak fel a dolomitbánya udvarára, ahol tábori ágyakkal, hálósákokkal, és egy modern távcsövel készültünk az esti programra.

A megérkezés pillanatában a résztvevők egy nagyon erős (-8 magnitúdós) irídium-felvillanásban is gyönyörködhetek, mely jó felvezetője volt az estének. Az éjszaka során a Holdat, a Szaturnuszt, valamint gömbhalmazokat, galaxisokat, planetáris ködöket, kettőscsillagokat is meg tudtunk figyelni, nem is beszélve saját galaxisunkról (Tejút, hadak útja), melynek látványában már hazánkban is egyre kevesebb helyről gyönyörködhetünk.

A Bükk Nemzeti Park fényszennyezés szempontjából igen kedvező terület, ezért is tűztük ki célul, hogy Csillagoségbolt Parkot hozunk létre. A mérések megkezdődtek, és bízunk benne, hogy minél hamarabb megkapjuk ezt a címet, mely természetvédelmi, táj- és kultúrtörténeti, illetve turisztikai szempontból is kívánatos lenne. (Novák Richárd – BNPI)

Természetvédelmi szakemberek továbbképzése

Fotó: Újvárosy Antal

2014. júliusában az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság vezető partneri szerepével, és a ŠOPSR közreműködésével megvalósuló két, határon átnyúló együttműködésen alapuló projekt („A Sajó vizes élőhelyeinek és vízfolyásainak természetvédelmi célú felmérése” – HUSK/1101/221/0063, illetve „A Hernád és mellékvízfolyásainak természetvédelmi célú felmérése az Európai Közösség által megfogalmazott Természetvédelmi irányelvekben foglalt előírásoknak, valamint a VGT céljának megfelelően” – HUSK/1101/221/0004) keretében került sor a természetvédelmi szakemberek továbbképzésére.

A Bioaqua Pro Kft. munkatársai által tartott terepi mintavételezési bemutató során a résztvevők egy interaktív modul keretében ismerkedhettek meg a mintavételezéshez szükséges eszközökkel (pl. hálók, elektromos halászgép, terepi minilabor stb.), valamint a mintavételezésen túl információt kaptak az adott élőhelyhez kötődő fajkészletről. A terepi gyakorlatok során ismerkedhettek meg továbbá a projektek keretében kutató közösségi jelentőségű és védett vízi fajokkal (vízi makroszkopikus gerinctelenek, halak, kétélűek, hullók, makrofiták), illetve a Víz Keretirányelv szempontú ökológiai állapotfelmérés mintavételezési módszereivel.

Emellett a résztvevők előadásokat hallhattak többek között a terepen vett minták kiértékelési módszereiről, illetve az érintett Natura 2000 területek jelölő fajairól, azok egymástól való elkülönítéséről is. Záró modulként, a projektben beszerzett, a terepi mintavételezést támogató eszközök gyakorlatban történő kipróbálására nyílt lehetőség labormunka és mikroszkopos határozási gyakorlat keretében. A képzéseken az igazgatóság természetvédelmi őrszolgálat, a természetmegőrzési, valamint a barlangi, ökoturisztikai és környezeti nevelési osztály munkatársai is részt vettek. (Huber Attila – ANPI)

Nagytestű ragadozók kutatása

Fotó: Pogány Péter

2014 júliusában befejeződött a nagytestű ragadozók vizsgálatát célzó kutatási program és a hozzá kapcsolódó infrastrukturális fejlesztés a Gömör–Tornai-karszton és a Zempléni-hegységben. A természetvédelmi kutatás az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság irányításával, a kassai Kelet-szlovákiai Múzeum (Východoslovenské múzeum v Košice) munkatársaival együttműködésben jött létre.

„A nagytestű ragadozók (farkas, hiúz) élőhelyének felmérése és élet-tani vizsgálatuk alapján közös jegyzék megfogalmazása” című projekt mintegy 470 ezer € értékű európai uniós támogatással, a Magyarország–Szlovákia Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében (azonosító szám: HUSK/1101/221/0036) valósult meg.

A sajtónyilvános pályázati projektzáró rendezvényére 2014. július 28-án került sor a Művészetek Magtárában, Bódvaszilason. A rendezvényen bemutattuk a projekt keretében készített természetfilmet, valamint a kutatási eredményeket ismertető három szakmai kiadványt is. (ANPI)

Felelős kiadó: Dr. Horváth Ákos igazgató
Kiadja: Bükk Nemzeti Park Igazgatóság
3304 Eger, Sánc út 6.
Levelezési cím: 3301 Eger, Pf. 116
Telefon: 36/411-581, Fax: 36/412-791
E-mail: titkarsag@bnpi.hu

Felelős szerkesztő: Baráz Csaba
Szerkesztik: az ANPI és a BNPI munkatársai
Lektorálják: Dudás György, Fitala Csaba,
Holló Sándor, Schmotzer András,
Újvárosy Antal
Nyomdai munkák: Garamond Kft. Eger
Grafika és tördelés: Molnár Zoltán

ISSN 1788-2567
Nyilvántartási szám: 2.9/1221-1/2006
Készült az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság és a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság együttműködésének keretében.
www.bnpi.hu • www.anpi.hu